

N:o 248.

Af Herr C. Mannerskantz: Derom att af Riksbankens medel måtte bildas en fond, som hufvudsakligen borde användas att befordra omloppet af obligationer, grundade på hypothek af jordfastighet, och såhunda tjena såsom förlag åt jordbrukare m. m.

Den penningebrist, som under flera föregående år förnämligast ibland landets jordegare varit rådande, har under det sistförflutna året ej blott ibland dem ytterligare tillvuxit, utan ock spridt sig åt andra håll inom näringslivet, samt slutligen också på ett betänkligt sätt uppenbarat sig inom sjelfva statshushållet, hvars inkomster, hittills alltid lemnande öfverskott, nu tyckas icke längre vilja räcka till äfven för de mest nödvändiga utgifter, som dermed skola bestridas, och hvars förr. för stora och nyttiga arbetsföretags utförande, alltid med lätthet och på skäligen vilkor gjorda upplåningar numera visat sig äfven för redan bestämda ändamål, icke utan stor svårighet kunna verkställas.

Att söka förbättra denna bekymmersamma penningställning och derigenom undanrödja de uppkomna hindren för landets nyss väl började starka materiella framskridande, måste, näst det att på fullt tryggande sätt ordna för landets försvar, anses utgöra den nya folkrepresentationens första och viktigaste åliggande.

Beträffande de uppkomna missförhållandena inom statsbudgeten, är man för deras afhjelpande anvisad, dels att, genom iakttagande af på en gång sträng sparsamhet och klok och rättvis beskattning, söka återställa den störda jemnigten emellan statens inkomster och utgifter, och dels att på mera ändamålsenligt sätt anordna skötandet af landets in- och utländska kredit. Men — utan att helt och hållet afstå ifrån befrämjandet af den kraftiga industriella och ekonomiska utveckling, som man förut, i mångas tanke kanske alltför hastigt, med användande af Statens medel har sökt framkalla, och utan att öfverge tanken att kunna gifva åt våra försvarskrafter den styrka, som erfordras för att bevara landets sjelfständighet, — skall man dock hvarken i ena eller andra afseendet kunna lyckas, om man ej på samma gång rigtar sin uppmärksamhet och sin omtanke att söka afhjelpa det svaghetstillstånd, som för närvarande råder inom de största, af lan-

dets med materielt arbete sysselsatta klasser, nemligen den jordbrukande, som dock lemnar det öfvervägande bidraget till Statshushållets upprätthållande, och af hvars kraftiga och framgångsfulla verksamhet hela samhällskroppens helsa och välbefinnande derföre ytterst måste vara beroende.

Orsaken till den inom jordbruksklassen uppkomna ekonomiska svagheten kan visserligen till någon, fast mindre del, tillskrifvas jordbruksidkarne sjelfve — det fåtal ibland dem nemligen, som inlåtit sig i illa beräknade egendomspekulationer eller andra jordbruksföretag af den beskaffenhet, att de äfven under vanliga förhållanden måste blifva förderbringande för den, af hvilken de företagits, eller som äfven eljest icke förstått eller velat ställa sina utgifter i rätt förhållanden till sina inkomster. Men med hänseende till den jordbrukande klassen i sin helhet, har den penningeförlägenhet, hvaraf densamma nu lider, efter min förmening, sitt upphof i förhållanden af mera allmän karakter.

Då jag sökt taga reda på hvilka dessa förhållanden äro, som mest verksamt bidragit att åstadkomma den nuvarande tryckta affärsställningen inom landets största näringsklass, har jag nemligen för min del kommit till den öfvertygelsen, att egentliga orsaken till jordbrukarens penningebetryck är den för honom skadliga riktning, som förlagsrörelsen här i landet — under inverkan af vissa lagstiftningsåtgärder och af andra anledningar på sednare åren antagit. Ty, i stället för att blott för få år tillbaka både större och smärre jordbrukare med lätthet och på billiga vilkor kunde skaffa sig tillgång för alla sina hvarjehanda lånebehofs tillfredsställande, är det nu knappast möjligt, särdeles för den mindre jordegaren att erhålla förlag på sådana vilkor i afseende till lånetid och kapital-lega, att de passa för hans rörelses fordringar.

Jag tror med fullt fog kunna påstås, att hvarken jordbruket, eller, med ett eller ett par undantag, någon annan näringsgren i vårt land, då den behöfver och söker förlag, kan blifva sig till verklig nytta betjenad genom att erhålla detsamma på så kort tid, och emot så dryg lega, som fordras för försträckningar från de allmänna penningeanstalter, som, gynnade af den nya lagstiftning, som inträdt, och med stor skicklighet ledde, förstått draga till sig största delen af landets till utlåning disponibla kapitaler; — och hur nyttig jag än anser sådan kapital-insamling, som dessa anstalter bedrifvit, kunna vara, måste jag, då nyttan likväl är beroende af det sätt, hvarpå de insamlade medlen användas, dock med hänseende till denna användning anse att åtminstone jordbruksnäringen deraf har haft mer skada än gagn.

För att vända om detta nu anmärkta förhållande och gifva åt förlagsrörelsen i landet en för jordbruket mera gynnsam riktning, anser jag ett af de mest kraftiga medlen vara: utgifvandet af på jordhypothek grundade obligationer af sådan beskaffenhet, att de, genom utfäst kort omloppstid och tillräckligt hög kapital-lega, kunna blifva med lätthet afsättliga på den inhemska kapital-mark-

naden samt sålunda bereda jordbrukaren tillfälle att med större förmån kunna konkurrera om begagnandet af de kapitaler, som inom landet hopsparas eller blifva lediga till ny användning.

Sådana obligationer, som på en gång skulle motsvara landets kapital-egares rättmätiga fordringar af säker placering, tillräcklig afgäld och full disponibilitet för de förlagsmedel, som de hafva att aflåta, och bereda landets hufvudsakligaste näringsgren nödigt förlag på för densamma fullt passande vilkor, tror jag borde blifva ett af de kraftigaste medlen att befrämja en stegrad verksamhet hos de begge faktorer — vaket och lifligt sparsambetsbegär och väl rigtad ihärdig arbetshög, hvaraf hvarje samhälls materiela framskridande helt och hållet är beroende — och jag hyser den öfvertygelsen att, med begagnande af sådana efter den inhemska rörelsens fordringar väl afpassade obligationer, det skulle kunna lyckas, att, visserligen långsamt i början, men sedermera med ständigt vexande framgång kunna inom vårt eget land bereda full tillgång för hela den stora materiela utveckling, hvaraf detsamma måste anses vara mäktigt, om blott dess många naturliga hjälpkällor rätt och klokt användas.

Komma dessa obligationer, i afseende på lånetid och kapital-lega samt till sina bestämmelser i öfrigt, att blifva för landets kapitalegare fullt begärliga skall det säkerligen lyckas att successive försätta i omlopp inom förlagsrörelsen högst betydliga belopp af sådana papper. Men vid den första början af denna obligationsrörelse, och innan de utgifna papperen hunnit blifva, man och man emellan, fullt gångbara skulle en kraftig impuls för deras försättande i obehindradt omlopp blifva till stor nytta och framkalla en hastigare verkan af det kraftiga medel, hvarigenom jag för min del tror och hoppas att jordbruket bäst skall kunna lyftas ur den tryckta belägenhet, hvori det nu befinner sig.

Att kunna gifva en sådan impuls, dertill tror jag Riksbanken i främsta rummet vara i tillfälle — och jag anser att man, för det uppgifna viktiga och nyttiga ändamålets vinnande, äfven kan anse sig berättigad att kunna taga någon del af denna Banks tillgångar i anspråk — ty jag hänvisar derpå att denna Banks förnämsta äliggande, för hvilket alla andra måste åsidosättas, visserligen är, "att bibehålla det inländska myntet vid sin rätta och skäliga valör" — men att den derjemte, redan från sin stiftelse har fått till en af sina hufvudsakligaste uppgifter — "att befordra alla nyttiga näringars uppkomst och förkofran samt förebygga ocker och obilliga intressens beräkande enskilde emellan"; — och torde ock med full sanning kunna sägas att Svenska jorbruket och alla öfriga inhemska näringars kraftiga och lifliga blomstring är den Svenska Riksbankens säkraste stöd och att allt, som verksamt kan befrämja dessa näringars förkofran, derföre också bäst måste befordra denna Banks egen rätt förstådda fördel.

Med stöd af hvad jag nu yttrat, och i öfverensstämmelse med hvad jag

under förliden riksdag, såsom ledamot af dåvarande Banko-Utskott, inom Utskottet föreslog får jag derföre nu värdsamligen afgifva det förslag,

att, i ändamål att förse jordbruksnäringen med förslag å för denna näring lämpliga tider af Riksbankens medel, skall bildas en fond, som hufvudsakligen bör användas att befordra omloppet af sådana, på jordfastighets hypotek grundade obligationer, som äro ställda att amorteras inom en tid af högst tio år;

att fullmäktige skola bemyndigas träffa aftal med Allmänna hypoteksbankens direktion, angående sättet och vilkoren för dylika obligationers spridning och hållande i omlopp under Riksbankens medverkan inom allmänna rörelsen;

att till bildande af ofvannämnda fond skola användas: de kapitalinbetalningar, som ingå ifrån hypoteksbanker för dit öfverflyttade fastighetslån, från upphörande filialbanker för dem lemnade försträckningar, samt genom amortering å de obligationer, som af Banken innehafvas — och, i händelse densamma icke oundgängligen för Statsverkets behof måste användas — Bankens upplupna vinst.

Allt dock under vilkor att dessa medel icke för Bankens egen säkerhet behöfva reserveras.

Stockholm den 29 Januari 1867.

C. A. Mannerskantz.

N:o 249.

Af Herr P. Staaff: Om underdänig hemställan till Kongl. Maj:t angående ulemmande till befolkningen i de norra länen af sådana äldre, men brukbara gevär, som ej vidare för arméen erfordras.

Då vid ett fiendtligt anfall norra provinserna af Riket, i saknad af fästningar och af kommunikationer, de der hastigt kunna tillföra försvarstrupper.
ligga